

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВЕНЧУРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Чередник Анна Олегівна, аспірант, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

На сьогоднішній день Україна знаходиться у глибокому кризовому становищі, про що свідчить нестабільний курс валют, невизначеність торгівельних відносин з Росією та країнами ЄС, різке падіння платоспроможності населення, зниження попиту на українську продукцію на зовнішніх та внутрішніх ринках. Все це обумовлює необхідність у нових підходах до ведення підприємницької діяльності незалежно від її розмірів та сфери функціонування. Венчурний бізнес в значній мірі сприяє розвитку окремих підприємств та української економіки загалом.

Питанням венчурного підприємництва в Україні, функціонування механізму венчурного бізнесу, аналізу сучасного стану венчурних інвестицій в Україні присвячено праці провідних науковців: Михальченко Г.Г., Черняєва О.В., Кисіль В.Л., Садловський Р.В., Заморока Ю.В., Гарбар В.А. та інші.

Аналіз літератури дозволив зробити висновок, що досі не досліджено сучасний стан венчурного підприємництва саме на території України, а також мало уваги приділяється останнім тенденціям у сфері венчурного бізнесу у США. Тому метою дослідження є аналіз особливостей функціонування венчурного підприємництва України, а також визначення напрямків подальшого розвитку венчурного бізнесу у країні.

Венчурний бізнес - сфера підприємницької діяльності, що пов'язана з реалізацією ризикових проектів, ризикових інвестицій головним чином у сфері науково-технічних впроваджень. Фінансують такі проекти банки, інвестиційні компанії, спеціалізовані венчурні фірми або юридично самостійні організації,

зазвичай у формі товариств з обмеженою відповідальністю. Цей вид бізнесу пов'язано з великим ризиком, тому його часто називають ризиковим [3].

Незважаючи на наявність високого рівня ризиків, існує позитивний ефект від використання венчурних інвестицій, що зосереджений в таких аспектах, як соціальний: передбачає створення нових робочих місць на підприємствах, що виступають об'єктом вкладення венчурних капіталістів, та економічний: передусім розвиток інновацій та новітніх технологій.

Венчурний бізнес США, наприклад, сформувався як галузь підприємництва саме в період бурхливого розвитку мікроелектроніки й комп'ютерних технологій і дав потужний поштовх для успішного розвитку цих напрямків. Аналіз венчурних інвестицій у США (рис. 1) свідчить, що сьогодні венчурний бізнес, як і вся економіка країни, знаходиться у нестабільному становищі. В 2015 році, порівняно з 2011 роком, значно зросла не лише кількість угод, а й загальна сума інвестованих коштів. На венчурних інвесторів впливає насамперед загальноекономічна ситуація в країні, а не наявність венчурних ідей.

Рис.1. Обсяги венчурних інвестицій у США, млрд. дол. [5]

Відповідно до звіту Української асоціації інвестиційного бізнесу станом на кінець 2015р. вартість чистих активів інститутів спільного інвестування продовжують зростати винятково за рахунок венчурних фондів: сукупні – на 5 725 млн. грн. (+3,62%) до 164 052 млн. грн., венчурних ІСІ – на 6 414,03 млн. грн. (+4,33%) до 154 543 млн. грн. (рис. 2). Врешті, венчурний сектор розширив свою частку ринку за активами до 94,2% [6].

Рис.2. Вартість чистих активів ІСІ в Україні
станом на 02.12.2015 р. [6]

Венчурні інвестиційні фонди, що працюють у багатьох країнах світу, інвестують накопичені кошти в особливо ризиковані проекти. Зазвичай вони здійснюють інвестиції в компанії, що займаються впровадженням новітніх наукових розробок та діють в інноваційній сфері [7].

Під венчурним бізнесом розуміють вид бізнесу, орієнтований на практичне використання технічних новинок, результатів наукових досягнень, ноу-хау, ще не випробуваних на практиці. За своєю суттю венчурний капітал виступає посередником між потенційним інвестором та підприємством, яке потребує стартового капіталу чи інвестицій для реалізації інноваційного проекту, шляхом створення венчурних фірм [7].

В Україні дещо спотворене розуміння венчурного бізнесу. Згідно зі статтею 7 Закону України «Про інститути спільного інвестування» [1], що вступив в дію 01.01.2014 р., венчурним фондом є недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне (закрите, тобто шляхом пропозиції цінних паперів заздалегідь визначеному колу осіб) розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

Тобто український ринок венчурного підприємництва відрізняється від зарубіжного сферою вкладання венчурного капіталу. Можна сказати, що венчурний капітал в Україні схильний реалізовувати середньоризикові та короткострокові інвестиційні проекти. Так, близько 30% коштів венчурних фондів інвестовані в цінні папери [6]. Тобто значні кошти спрямовуються не в високоризикові інноваційні розробки, а просто в цінні папери з метою отримання доходів у вигляді дивідендів і відсотків. Основною причиною непопулярності інвестування в новітні технології є відсутність нормативної бази для роботи таких фондів.

Вперше на законотворчому рівні функціонування венчурних фондів було передбачено Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та

корпоративні інвестиційні фонди)». Проте в цьому законі йдеться лише про інвестиційні фонди, які проводять діяльність, пов'язану з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів із метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість, тобто інвестиції в уже існуючий бізнес, або нерухомість. А венчурні фонди повинні працювати як фонди прямого інвестування і виходити за межі інститутів спільного інвестування. Отже, досі немає законодавства, яке сприятиме розвитку венчурного бізнесу в Україні.

Для розвитку венчурного бізнесу потрібно заснувати державну систему, яка б підтримувала венчурний бізнес і стимулювала його розвиток; розробити систему страхування ризику інвестицій в інновації; законодавчо забезпечити функціонування венчурного бізнесу; надати більше податкових стимулів до фінансування в інноваційні проекти. Виконання перерахованих вище умов вимагає часу і зусиль як з боку законодавців та уряду, так і інвестиційної галузі. Перспективною в Україні є наявність галузей, що володіють далеко не вичерпаним потенціалом зростання, а отже – проектів, які потребують фінансування і є потенційно вигідними для венчурного інвестора.

Література

1. Закон України Про інститути спільного інвестування від 01.01.2014 No 5080-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
2. Долгова Л.І. Проблеми та шляхи розвитку венчурного бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kneu.kiev.ua/data/.../3-rkeo_wgj.doc.
3. Кисіль В.Л., Садловський Р.В. Венчурний бізнес в Україні, його стан та характерні риси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2014/Economics/65283.doc.htm.
4. Михальченко Г.Г. Черняева О.В. Механізм функціонування венчурного бізнесу в Україні// Економічний простір. – No18. – 2013. – С. 118-125.

5. Офіційний сайт Національної асоціації венчурного капіталу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // [http:// www.nvca.org](http://www.nvca.org).
6. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.uaib.com.ua>.
7. Стариченко О. Особливості та можливості венчурних інвестиційних фондів в Україні / О. Стариченко // Фінансовий ринок України. – 2012. – No 5.